

OKULA DEVAM PROJESİ SİVAS SAHA ÇALIŞMASI RAPORU

Kadir Has Üniversitesi
Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi

Araştırma Ekibi : Bahar Aldanmaz, Hilal Tekmen, İlayda Eskitaşçıoğlu

© Kadir Has Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi,
2019

5846 sayılı Kanun çerçevesinde tüm hakları saklı olup, izin alınmaksızın eserin hiçbir kısmı çoğaltılamaz, tercüme edilemez, veri tabanlarına kaydedilemez, elektronik, mekanik, fotokopi veya diğer yollarla dağıtılamaz.

Giriş

Konuşmamız Gerek (We Need to Talk), Türkiye'de kırsal kesimde yaşayan kız çocuklarına ve kadınlara hijyenik malzemelere erişim sağlayarak ve adet görme konusundaki tabu kültürünü yıkarak destek olma ve kırsal kalkınmaya katkıda bulunma hedefiyle 2016 yılında kuruldu. Türkiye'nin farklı bölgelerinde çok sayıda kız çocuğu ve kadınla saha çalışmaları gerçekleştiren Konuşmamız Gerek ekibi, bu çalışmaları farklı kurumlarla kurulan işbirlikleri ve gönüllü ağı ile sürdürülebilir bir hale getirdi. 2019 yılında Konuşmamız Gerek, Kadir Has Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Tüvana Okuma İstekli Çocuk Eğitim Vakfı (TOÇEV), Orkid Türkiye ve Sivas İl Millî Eğitim Müdürlüğü işbirliğinde, "Okula Devam" projesi kapsamında Türkiye'nin Sivas ilinde bulunan ortaokullarda saha çalışmaları yapıldı. Bu rapor, Sivas'ta yürütülen saha çalışmalarının çerçevesini ve bulgularını ortaya koymaktadır.

G(irls)20 Zirvesi Türkiye Elçisi ve Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde doktora öğrencisi olan Av. İlayda Eskitaşçıoğlu tarafından kurulan Konuşmamız Gerek, saha projelerine, araştırma ve eğitim uzmanı ve Boston Üniversitesi Sosyoloji Bölümü doktora öğrencisi olan Bahar Aldanmaz'ın ortaklığında devam ediyor. Bugüne kadar Konuşmamız Gerek ekibi, altı büyük saha projesi düzenledi. Bu projeler ile Ankara Mamak'ta bulunan gecekondu mahallelerinde ilköğretim okullarına giden kız ve erkek çocuklarına; İstanbul Sarıyer'de gecekondu mahallelerinde yaşayan düşük gelirli ev kadınlarına; Adana Yumurtalık civarında yapılan iki proje ile bu bölgede yaşayan mevsimlik tarım işçisi kadınlar ile Suriyeli mültecilere; ve İstanbul Zeytinburnu'nda yaşayan Suriyeli mülteci kız çocuklarına ulaşma fırsatı buldu. Saha projeleri kapsamında kız çocukları ve kadınlara hijyenik pedler temin edildi, genital hijyenin önemi ve enfeksiyonları önleyebilmek için ipuçları hakkında bilgilendirme yapıldı. En önemlisi ise, Konuşmamız Gerek'in hedefleri doğrultusunda, katılan her kız çocuğu ve kadının adet görme konusunda özgürce konuşabilecekleri güvenli bir ortam oluşturuldu. Yapılan altıncı büyük saha projesi ise, "Okula Devam" projesi kapsamında, Konuşmamız Gerek, Kadir Has Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi, TOÇEV, Orkid Türkiye ve Sivas İl Millî Eğitim Müdürlüğü işbirliğinde yürütülen ve bu raporun temelini oluşturan proje oldu.

Türkiye'de ve pek çok farklı ülkede adet görme konusunda tabu ve utanç kültürü bulunuyor ve günümüzde var olmaya, kız çocuklarının ve kadınların hayatlarını olumsuz etkilemeye devam ediyor. Tabu kültürü, kız çocuklarının ve kadınların hijyenik ped ve diğer hijyenik malzemelere erişimini kısıtlamakla beraber, adet görme konusunda konuşmayı zorlaştırıyor. Konuşmamız Gerek ekibi, ulaşmayı hedeflediği üç kırılgan grup (kırsal bölgelerde okula giden ve ergenliğe henüz girmekte olan/girmiş kız çocukları, mevsimlik tarım işçisi kadınlar ve Suriyeli mülteci kız çocukları ve kadınlar) ile toplumda kadınların hijyenik ürünlere erişimi sorununu gündeme getiriyor ve önceliklendiriyor. Konuşmamız Gerek saha çalışmaları gösteriyor ki, bu grupların büyük bir çoğunluğu temiz ve güvenilir hijyenik malzemelere ya da hijyenik pedleri değiştirebilecekleri temiz kapalı alanlara erişimde güçlük çekiyor. Buna ek

olarak, adet döngüsü ve genital hijyen konusunda yeterli bilgiye sahip değiller ve en ucuz bir paket hijyenik ped dahi ekonomik güçlerini aşiyor.

Konuşmamız Gerek, Kadir Has Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi, TOÇEV, Orkid Türkiye ve Sivas İl Milli Eğitim Müdürlüğü işbirliğinde gerçekleştirilen “Okula Devam” projesi kapsamında erişilen çok sayıda kız çocuğunun da dile getirdiği gibi, adet görmek toplumda çoğunlukla ayıp bir durum olarak algılanıyor. Bu nedenle Konuşmamız Gerek ekibi, adet görmenin utanılacak bir şey olmadığını ve hijyenik malzemelere erişimin bir insan hakkı olduğunun altını çizerek eğitimler yürütüyor. Türkiye İstatistik Kurumu’nun (TÜİK) 2018 adrese kayıtlı nüfus verilerine göre, Türkiye’de 10-19 yaş aralığında 6.2 milyon kız çocuğu ve genç kadın yaşıyor. Bu nüfusa ek olarak, geçici koruma kapsamında Türkiye’de ikamet eden, 10-18 yaş aralığında en az 308 bin¹ Suriyeli kız çocuğu ve genç kadın bulunuyor. Türkiye’nin de taraf olduğu uluslararası insan hakları sözleşmeleri uyarınca, tüm kız çocuklarının ve kadınların, eğitim veya sosyoekonomik durum gözetmeksizin, adet görme, cinsel haklar ve üreme haklarını ilgilendiren diğer tüm konularda bilgi alma, konuşma ve hijyenik malzemelere erişme hakkı bulunuyor. Türkiye nüfusunun önemli bir kısmını oluşturan kız çocukları ve genç kadınların bu haklara erişimi büyük önem taşıyor. “Okula Devam” projesi kapsamında yapılan saha çalışmaları ile, kız öğrencilerin adet dönemlerinde utanmamaları, bu konuda konuşabilmeleri; ve adet oldukları dönemde okul ortamında ayrımcılığa uğrama, kaygı duyma, okula devamsızlık gibi karşılaştıkları pek çok sorunun önüne geçebilme adına değişim yaratmak hedeflendi.

Türkiye’de gerçekleştirilen bu saha çalışmalarının yanı sıra uluslararası örnekler de mevcuttur. Uluslararası literatürde “regl yoksulluğu” olarak yer bulan sorun, pek çok gelişmiş, gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkede görülmektedir. Sosyoekonomik olarak dezavantajlı konumda olan kız çocukları ve kadınların hijyenik malzemelere erişiminin kısıtlı olması, onların üreme yolları hastalıklarına eğilimli olabilmelerine sebep olmakla birlikte, kız çocuklarının adet dönemlerinde hijyenik ped temin edemedikleri için özgüvenlerini yitirmelerine, bedenlerine yabancılaşmalarına ve kendilerini erkeklerden daha güçsüz veya değersiz görmelerine, okula devam edememelerine yol açabilmektedir. Bu sorundan yola çıkarak, Procter&Gamble’in (P&G) “Always Keeping Girls in School” projesi ile 10 yıldan uzun süredir farklı ülkelerde bulunan kız çocuklarına ergenlik eğitimi ve hijyenik ped sağlıyor. Proje ile, hem kız çocuklarının okula devamsızlıklarının azaldığı gözlemlenmiş, hem de toplumsal düzeyde regl yoksulluğu hakkında farkındalık yaratılmıştır.

P&G’nin “Always Keeping Girls in School” projesinden ilham alarak geliştirilen “Okula Devam” projesi kapsamında, Konuşmamız Gerek, Kadir Has Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi, TOÇEV, Orkid Türkiye ve Sivas İl Milli Eğitim Müdürlüğü işbirliğinde yapılan saha çalışmasının çerçevesi, metodolojisi, saha çalışması bulguları ve bu bulguların analizi raporun devamında sunulmuştur.

¹ 11.07.2019 itibarıyla. Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

Okula Devam Projesi- Sivas Saha Çalışması

“Okula Devam” projesi kapsamında, Sivas ilinde belirlenen ortaokullara saha çalışmaları düzenlendi. 8-11 Nisan, 25-26 Nisan, 1-3 Mayıs ve 20-24 Mayıs 2019 tarihlerinde düzenlenen saha çalışmalarında 16 ortaokul ziyaret edildi ve bu okullarda 5.,6.,7. ve 8. sınıflarda öğrenim gören, yaşları 10 ile 15 arasında değişen yaklaşık 3630 kız çocuğuna eğitim verildi. Ziyaret edilen ortaokullar şunlardır: Danişment Ortaokulu, Gazipaşa Ortaokulu, Yahya Kemal Ortaokulu, Huzur İmam Hatip Ortaokulu, Lütfi Abay Ortaokulu, Mustafa Taki İmam Hatip Ortaokulu, Süleyman Demirel Ortaokulu, Şems-i Sivasi İmam Hatip Ortaokulu, Yıldız İmam Hatip Ortaokulu, Zeki Hayran İmam Hatip Ortaokulu, Aşık Veysel Ortaokulu, Vali Zübeyir Kemelek Ortaokulu, Şarkışla 15 Temmuz Milli İrade İmam Hatip Ortaokulu, Şarkışla Anafartalar Ortaokulu, Şarkışla Şehir Tuncer Çeliker Yatılı Bölge Ortaokulu, Şarkışla Doç. Dr. Abdullatif Şener Ortaokulu.

Sivas İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından belirlenen normal ortaokullar ve imam hatip ortaokullarının bazıları şehir merkezinde, bazıları ise Şarkışla ve Yıldız gibi taşra beldelerine bağlıydı. Müdürler ve müdür yardımcılarında alınan bilgilere göre öğrencilerin geldikleri ailelerin sosyoekonomik durumu çeşitli olmakla beraber çoğu öğrenci, düşük gelir düzeyli ailelerin çocuklarıydı.

Saha çalışmaları kapsamında gerçekleştirilen ziyaretlerde, öncelikle belirlenen program doğrultusunda öğretmenlerden biri (İlayda Eskitaşçıoğlu veya Bahar Aldanmaz) ve TOÇEV’den bir temsilci (Ülkü Baş Karagöz, Nuray Ertürk, Ceyda Demirbaşoğlu veya Aybike Yurtsever Guşa) günlük programa uygun olarak o gün eğitim verilecek ortaokullara giderek ilgili idari personel ile görüştü (müdür veya müdür yardımcısı). Ardından, okulların konferans salonlarına geçilerek sunumlar ile ilgili düzenlemeler yapıldı. Kız öğrenciler, mümkün olduğu ölçüde 5., 6., 7. ve 8. sınıflar ayrı ayrı, yaşlarıyla beraber eğitim alacak şekilde konferans salonlarına alındı. Her eğitim bir ders saati, yani 40 dakika sürecek şekilde planlandı. Öğrencilerin konferans salonuna gelirken yanlarında birer kalem getirmeleri istendi.

Eğitmenler, sunumlarını projeksiyon ile yansıttıktan sonra konferans salonuna gelen kız çocukları ile sohbet ederek onlarla tanıştı. Güven ilişkisinin kurulabileceği, arkadaşça bir atmosfer yaratılması hedeflendi. Yaşlarını sorarak, okul süreci ve dersleri ile ilgili şakalaşarak bütün öğrencilerin salona yerleşmesi beklendi. Her öğrenciye birer ön-test (ön-test için bkz. Ek 1) dağıtıldı ve öğrencilerin bu testlerdeki soruları bildikleri kadarıyla cevaplamaları istendi. Anlamını bilmedikleri kelimelerin olduğu soruları boş bırakabilecekleri, veya “bilmiyorum” yazabilecekleri belirtildi. Testlerin sonunda, adet görme veya ergenlik ile ilgili sorularını yazabilecekleri bir bölüm bırakıldı. Ardından, ön-testler toplandı ve sunuma başlandı.

Öncelikle, eğitimci kendilerini ve projenin ortaklarını tanıttı ve projenin amacını anlattı. Ardından, öğrencilerden, “Neden böyle sakarca davranıyorum?”, “Ne kadar hızlı uzamışım/kilo almışım! Niçin vücudum tanıyamayacağım kadar hızlı değişiyor?”, “Aman

Allahım! Resmen kullanıyorum. Şimdi ne yapacağım?”, “Duygularımın böyle sık sık değişmesinin nedeni ne?” gibi sorularını kendilerine en az bir defa sordularsa, ellerini kaldırmaları istendi. Neredeyse bütün yaşlılarının kendileriyle benzer problemleri yaşadıkları mesajı, interaktif bir yol ile anlatıldı. Bütün bu sorularının cevabının ergenlik olduğu belirtilerek, ergenlik döneminin neyi ifade ettiği açıklandı. Bu kapsamda, görsel açıklamalar ile kadınlarda ve erkeklerde fiziksel ve bedensel değişimler, dişi üreme sistemi ve adet döngüsünün biyolojik olarak ne anlama geldiği anlatıldı. “Adet görmek nedir? Ne değildir?” başlıklı bir tartışma ile adet görmenin sağlıklı her genç kadının yaşadığı bir süreç olduğu, kirli veya utanılması gereken bir şey olmadığı konusu vurgulandı. Daha sonra, regl olmak hakkında bilinmesi gerekenler başlığı altında, regl kanının ne olduğu ve nereden geldiği, ne kadar kanama yaşandığı, regl olmanın hangi zaman aralıklarında normal sayıldığı, regl sancısının ne olduğu, yumurtlamanın ne anlama geldiği, regl gecikmesinin muhtemel sebepleri, ne gibi durumlarda bir doktora veya sağlık kurumuna başvurulması gerektiği, regl döneminin özellikle ilk ergenlik yıllarında her seferinde farklı yaşanabileceği ve bu durumun kişiden kişiye değişiklik gösterebileceği konularında bilgi verildi.

Bu bilgiler, 5. sınıftan 8. sınıfa kadar geniş bir yaş aralığında bulunan öğrencilere, anlayabilecekleri sade bir dille, fen bilgisi derslerinde ne gibi konuları işledikleri, öğrencilerin ne kadarının regl olmaya başladığı gibi konular göz önünde bulundurularak ve sık sık toplumsal cinsiyet eşitliği, özgüven ve açıkça konuşabilme vurguları yapılarak anlatıldı.

Sunumun devamında, regl döneminde kişisel temizlik için nelere dikkat edilmesi gerektiği konuşuldu. Hijyenik pedlerin nasıl açılıp kullanılacağı, kullanılmış pedlerin nasıl kapalı bir şekilde çöpe atılması gerektiği uygulamalı olarak gösterildi. Ardından, senaryo denemeleri yapıldı. Bu senaryolarda, “Eyvah! Regl oldum!”, “Bir kaza olmuş! Regl kanı çarşafıma/kıyafetlerime bulaşmış!”, veya “Yanımda ped yok!” gibi durumlardan yola çıkarak bu tür problemlere nasıl soğukkanlı yaklaşılacağı, nasıl çözüm üretilebileceği, bu gibi konularda konuşmanın neden ayıp olmadığı üzerine tartışıldı. Sunumun sonunda, her okulda beklenilenin çok üstünde bir katılım ile karşılaşılan soru-cevap bölümleri için zaman ayrıldı. Son-testler (bkz. Ek 1) dağıtıldı ve öğrenciler eğitimden neler öğrendiklerini ölçümlemek amacıyla ön-testteki soruların aynılarını içeren son testleri tamamladıktan sonra, testler toplandı. Son olarak, Orkid’in okullara göndermiş olduğu kolilerden her kız öğrenciye bir büyük paket ped dağıtımı yapıldı.

Eğitmenlerin, saha çalışmalarında öğrencilerin katıldıkları eğitimlerden gözlemledikleri şu şekilde özetlenebilir:

Öğrenciler, belirgin bir şekilde adet görme, ergenlik gibi konularda konuşmanın ayıp olduğu kanısında. Bu durum, belirli görsel tablolar açıldığında öğrencilerin gülüşmeleri, utanarak gözlerini kapatmaları veya bazı soruları kısık sesle sorma eğilimlerinde açıkça görüldü. Bu gibi konularda açıkça konuşabilmek için belirli bir süre geçmesi, öğrencilerin eğitmenlere güven duyması gerekti. “Regl olmak”, “vajina”, “rahim”, “döllenme” gibi kelimelerin anlamlarını bilmiyorlardı.

5. ve 6. sınıf öğrencileri sunumları büyük bir ilgi ve merakla dinleyip bol bol soru sorarken, çoğu adet görmeye başlayan 7. ve özellikle 8. sınıf öğrencilerinin ilgisi biraz daha düşüktü.

Öğretmenler ve yetişkinlerin konferans salonunda bulunmadığı zamanlarda öğrencilerin sorularını daha rahatça sorabildikleri gözlemlendi.

Sık sık karşılaşılan sorulardan bazıları şu şekilde sıralanabilir: "Neden erkekler regl olmuyor?", "Erkekler bu kanı nasıl dışarı atıyor?", "Vajinadan gelen kötü kokulu akıntılar normal midir?", "Üreme organı ne?", "Döllenme nasıl oluyor?", "Biz daha küçüğüz, derse girmesek olmaz mı?", "Bu dönemde erkeklerden hoşlanmam normal mi?", "Hocam siz bunları anlatırken utanmıyor musunuz?", "Ee, biz bunu erkeklerden niye saklıyoruz ki?", "Hocam ben daha olmadım, bu pedi anneme götürsem olmaz mı?".

Bazı kız çocukları, sorularını arkadaşlarının yanında sormaya utandığı için eğitimlerin sonunda öğretmenlerin yanına gelerek soru sormayı tercih etti. Çoğu kız çocuğu, bu konuyu anneleriyle bile konuşmaya utandıkları, regl döneminde olduklarını öğretmenlerine söyleyemedikleri, ped satın alırken kimseye göstermemeye çalıştıkları gibi sorunlarını dile getirdi. Bazı kız çocuklarının ise "Ben bunları duymak istemiyorum, beni rahatsız etti. Çıksam olur mu?" diyerek sınıflardan ayrılmak istedikleri gözlemlendi.

Bazı kız çocukları, kendilerine hediye edilen pedleri almaya çekindi. Bunun başlıca sebebi, pedleri erkek sınıf arkadaşlarına göstermeden sınıfa taşıyabilme konusundaki çekinceleriydi.

Eğitimlerin sonunda, açıklamalar için teşekkür eden, rahatladıklarını ifade eden, yalnız olmadıklarını hissettiklerini belirten pek çok kız çocuğu oldu. Kısa süreli eğitimlerin başındaki gerginlik ve çekingenlik ile eğitimin sonundaki rahatlık arasındaki fark açıkça gözlemlendi.

Yukarıda belirtilen eğitim gözlemlerine ek olarak, öğrencilerin ön-test ve son-testlere verdikleri yanıtlar bir bilgisayar destekli veri analiz aracı olan SPSS ile analiz edildi. Bu analize dayanılarak elde edilen sonuçlar raporun devamında özetlenmiştir.

Metodoloji

Öğrencilerin yaşları dikkate alınarak basit bir dille hazırlanmasına özen gösterilen anket, Kadir Has Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi direktörü Prof. Dr. Mary Lou O'Neil ve yönetim kurulu üyesi Doç. Dr. Aslı Çarkoğlu'nun danışmanlığı ile hazırlandı.

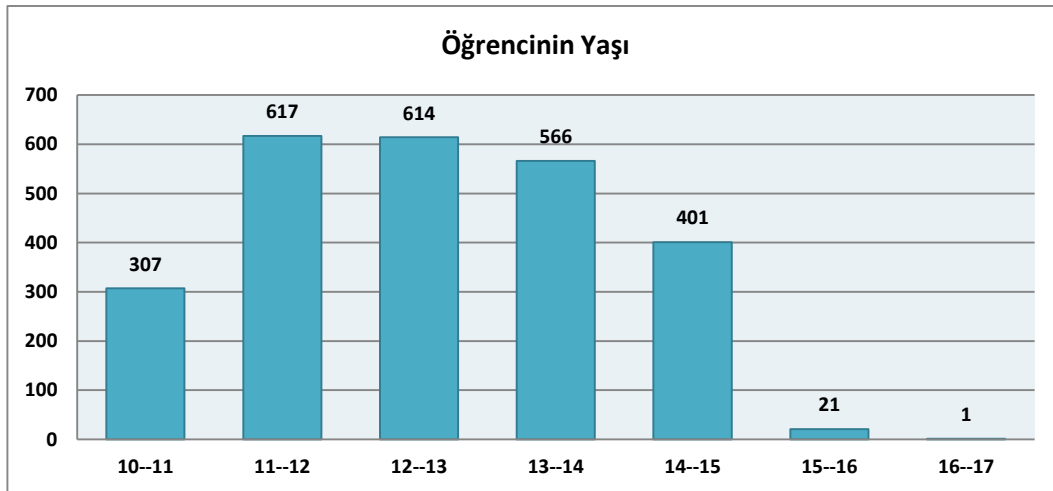
Her ne kadar 40 dakika, ön-test uygulaması, eğitimin verilmesi ve hemen ardından son-test uygulaması için yeterli bir süre olmasa da, gerçekleştirilen eğitimin istatistiksel olarak anlamlı bir değişim yaratıp yaratmadığını ölçümlenebilmek amacıyla bu uygulamanın yapılması tercih edildi. Öğrencilerin eğitim öncesinde tamamladıkları ön-testlere verdikleri cevapları ve eğitim tamamlandıktan sonra yanıtlamış oldukları son-test cevapları, SPSS kullanarak karşılaştırmalı analiz edildi.

Öğrenciler anketleri çevrim dışı bir ortamda yanıtladıklarından, doldurulan tüm bu anketlerin ön-test ve son-test eşleştirmeleri yapılarak, SPSS'e veri girişleri yapıldı.² Veri girişleri tamamlandıktan sonra temel olarak tek bir soruya yanıt bulmaya çalışıldı: "Eğitim amacına hizmet ediyor mu?". Bu soruyu takiben, Türkiye'de 5., 6., 7., ve 8. sınıflarda eğitim gören kız çocuklarının regl olmak ile ilgili bilgilerini ve algılarını daha detaylı olarak anlayabilmek için her bir anket sorusuna verilen cevaplar ayrı ayrı analiz edildi.

Bulgular

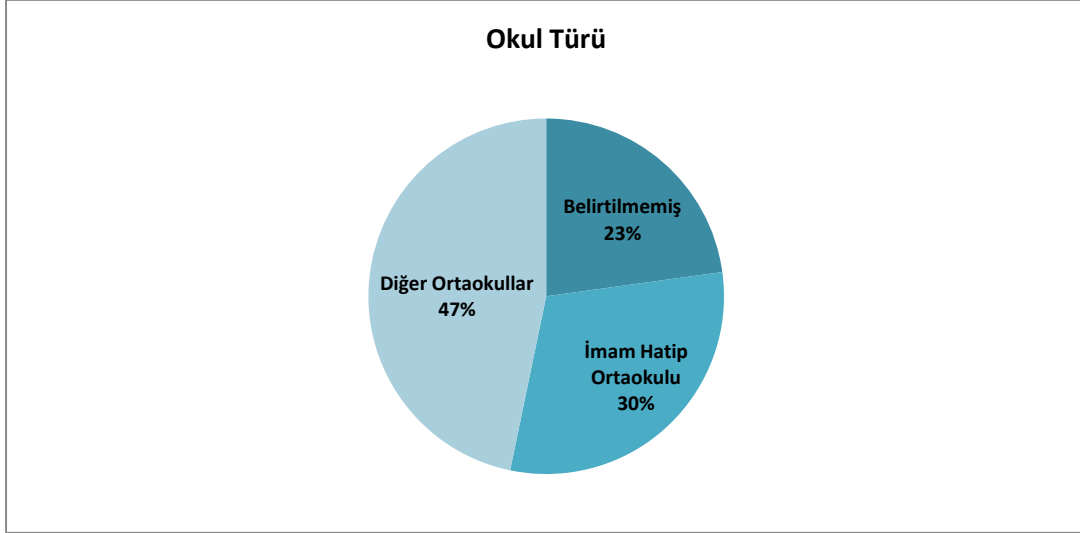
Eğitimler aracılığıyla 3630 öğrenciye ulaşıldı. Bu öğrencilerin 2593'ü, ölçümleme amacıyla ön-test ve son-testleri doldurdu.

Yaşını yazmayan 58 öğrenci dışarıda bırakıldığı zaman, eğitime katılan öğrencilerin yaş ortalamasının 12 ve ulaşılan öğrenciler arasında yaşı en büyük olan öğrencinin 16 yaşında olduğu görüldü.

² Veri girişini, araştırma asistanları Alara Şevval Keskin, Alisya Devli, Asya Algan, Bashay Sahir, Beril Günaydın, Kenan Salman, Makbule Özer, Meliha Beyza Özcan, Melis Mutlu, Muhammed Demir, Nergiz Bozkurt, Orhan İlhan, Simge Akgül tamamlamıştır.

2593 öğrencinin 789'u (%30) imam hatip ortaokullarında öğrenim görmekte olup 1212'si (%47) imam hatip olmayan bir ortaokulda eğitim görmektedir. Geri kalan 592 öğrenci ise (%23) okullarının türlerini belirtmemiştir.

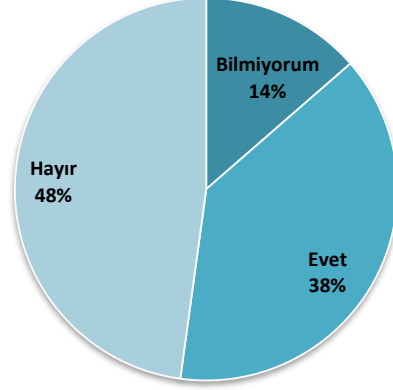

Ön-Test, Tanımlayıcı İstatistikler

“Regl dönemin başladı mı?”

2593 öğrenciden 17'si soruyu yanıtsız bırakmış, kalan 2576 öğrenciden 351'i (%14) bu soruya “bilmiyorum” şeklinde yanıt vermiştir. 994'ü regl dönemlerinin başladığını (%38), 1231'i (%48) ise henüz regl olmadığını belirtmiştir.

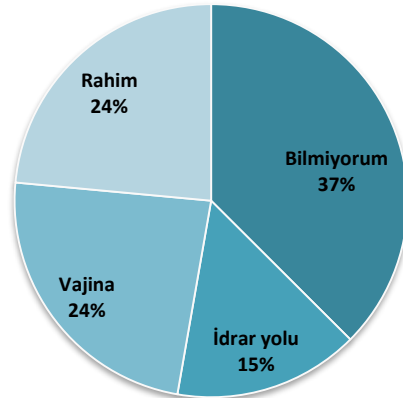
Regl dönemin başladı mı? (Ön-test)

"Regl kanı nereden gelir?"

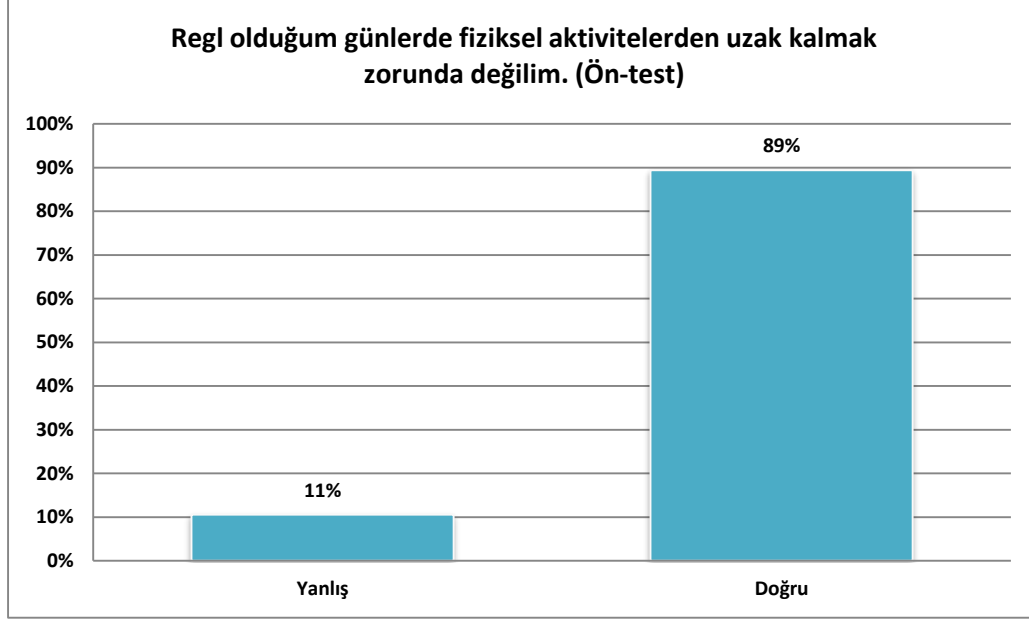
Regl kanının nereden geldiğine dair sorulan soruyu 2593 öğrenciden 45'i boş bırakmış ve 954'ü (%37) "bilmiyorum" seçeneğini işaretlemiştir. Öğrencilerin 390'ı (%15) regl kanının idrar yolundan, 605'i (%24) vajinadan, 599'u (%24) ise rahimden geldiğini düşündüğünü belirtmiştir.

Regl kanı nereden gelir? (Ön-test)

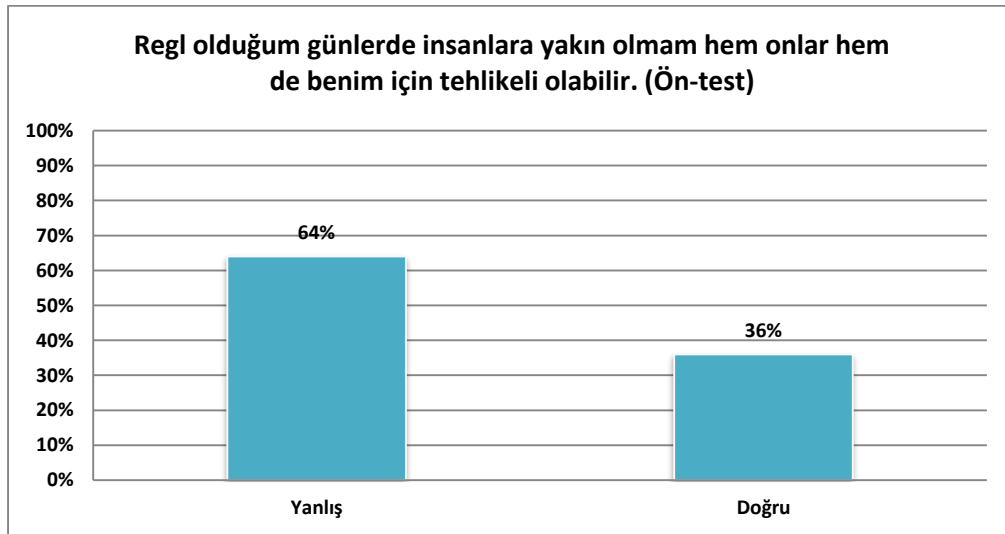
“Regl olduğum günlerde fiziksel aktivitelerden uzak kalmak zorunda değilim.”

Soruya cevap veren 2239 öğrenciden 237’si (%11), yukarıdaki ifadenin yanlış olduğunu düşündüğünü belirtmiştir. Yani eğitim öncesinde, öğrencilerin 237’si regl oldukları günlerde fiziksel aktivitelerden uzak kalmaları gerektiğini düşünmektedir.

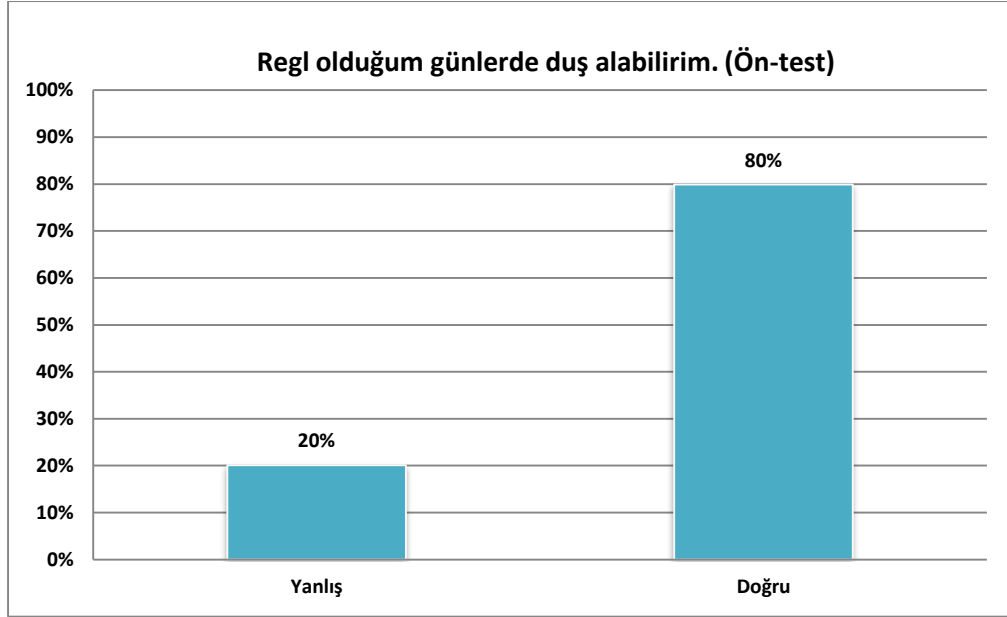
“Regl olduğum günlerde insanlara yakın olmam hem onlar hem de benim için tehlikeli olabilir.”

Soruya cevap veren 2241 öğrenciden 807’si (%36) yukarıdaki ifadenin doğru olduğunu düşündüğünü, yani regl dönemlerinde insanlara yakın olmalarının hem kendileri hem de çevrelerindeki insanlar için tehlikeli olabileceğini düşündüğünü belirtmiştir.

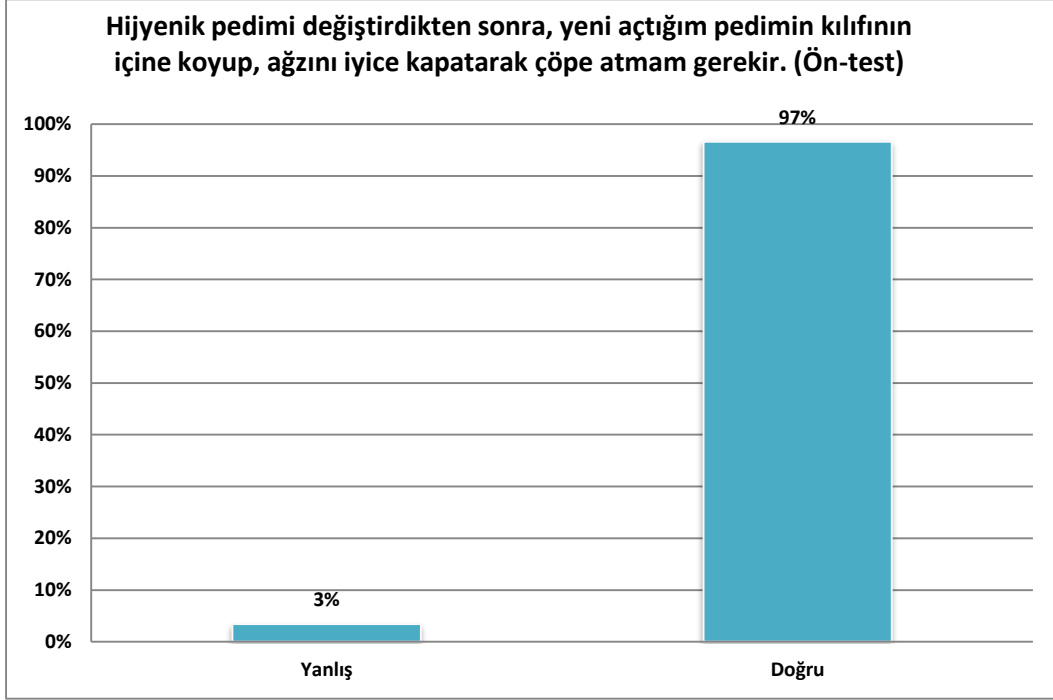
“Regl olduğum günlerde duş alabilirim.”

Soruya yanıt veren 2241 öğrenciden 450’si (%20) yukarıdaki ifadenin yanlış olduğunu düşündüğünü belirtmiştir. Yani eğitim alan 2241 öğrenciden 450’si eğitim öncesinde regl oldukları günlerde duş alamayacaklarını düşünmektedir.

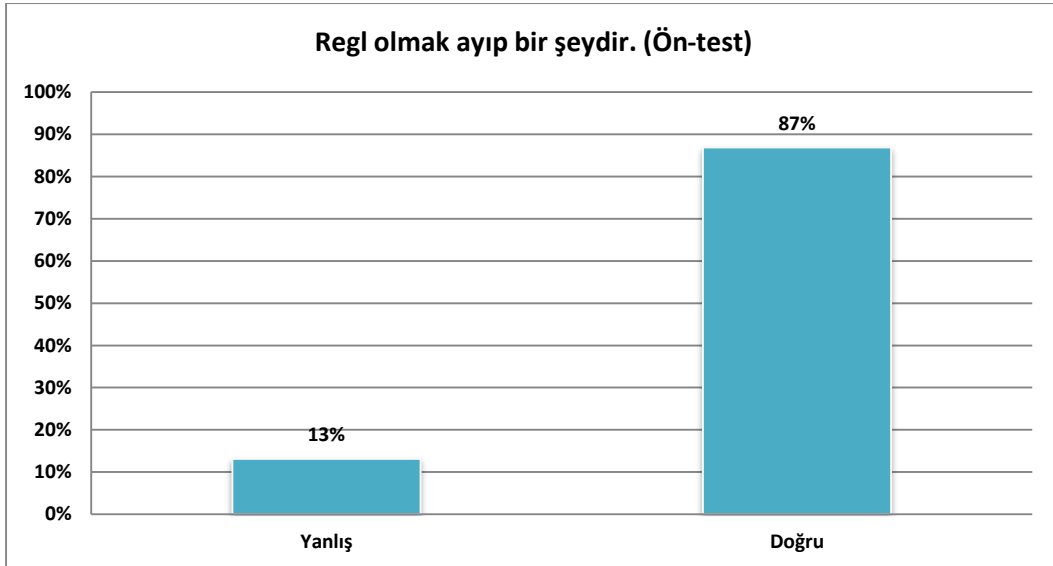
“Hijyenik pedimi değiştirdikten sonra, yeni açtığım pedimin kılıfının içine koyup, ağzını iyice kapatarak çöpe atmam gerekir.”

Eğitim öncesinde öğrenciler arasında en doğru bilinen konu hijyenik pedin kullanıldıktan sonra nasıl kaldırılması gerektiği oldu. Soruya yanıt veren 2246 öğrenciden yalnızca 77’si (%3) yukarıdaki ifadenin yanlış olduğunu düşündüğünü belirtmiştir.

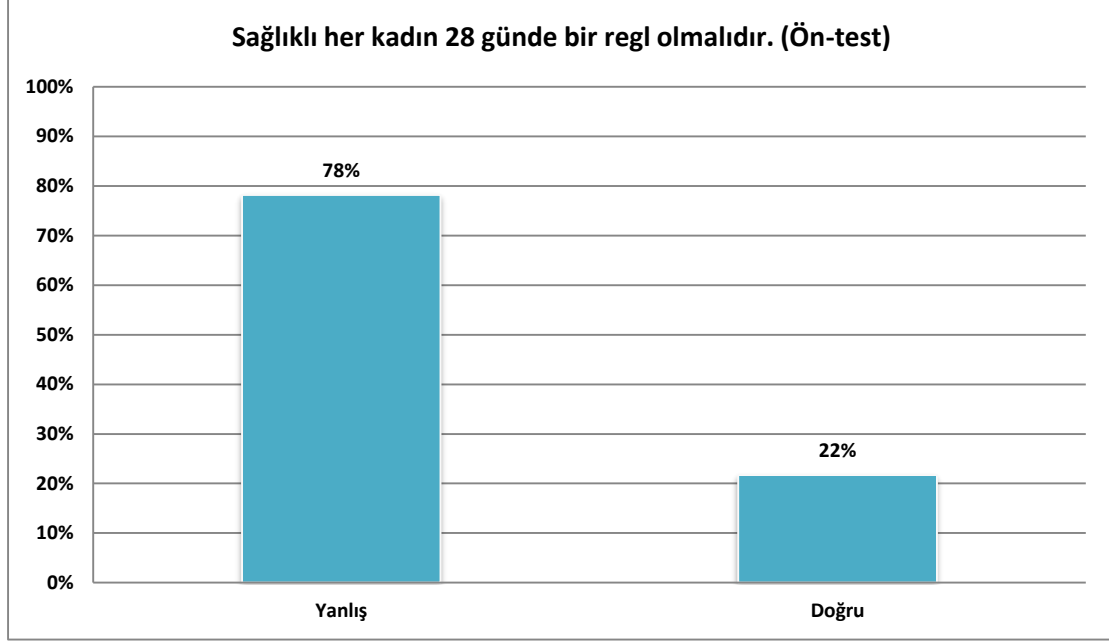
“Regl olmak ayıp bir şeydir.”

Eğitim öncesinde soruya yanıt veren 2518 öğrenciden 2187’si (%87) yukarıdaki ifadenin doğru olduğunu düşündüğünü, yani regl olmayı ayıp bir şey olarak algıladığını belirtmiştir.

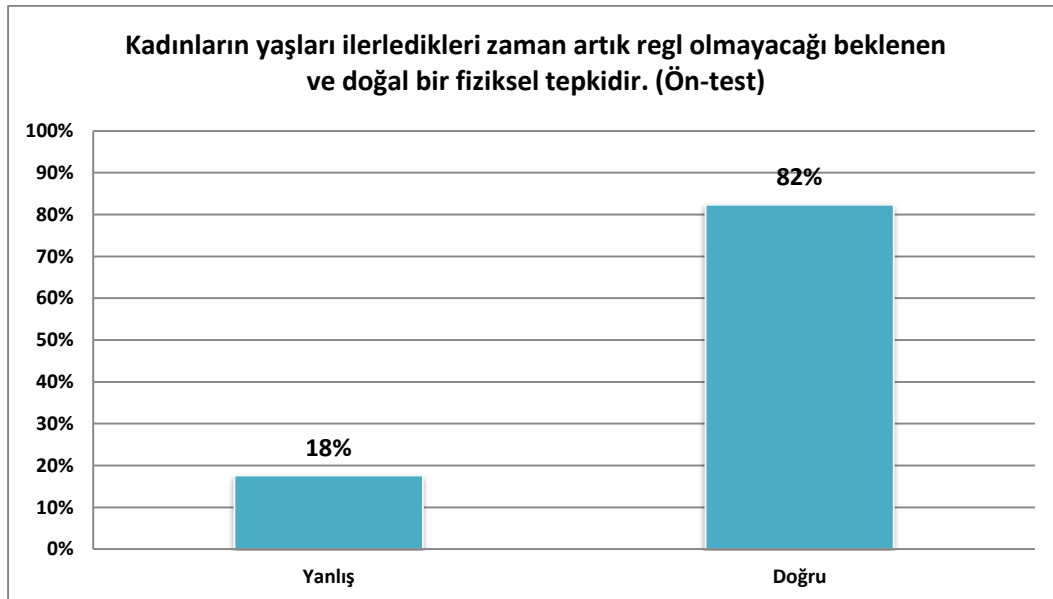
“Sağlıklı her kadın 28 günde bir regl olmalıdır.”

Soruya yanıt veren 2230 öğrenciden 1745’i yukarıdaki ifadenin yanlış olduğunu düşündüğünü belirtmiştir. Yani eğitim öncesinde, öğrencilerin çoğunluğu (%78.2) kadınların regl döngülerinin kişiden kişiye farklılık gösterebileceğini biliyordu.

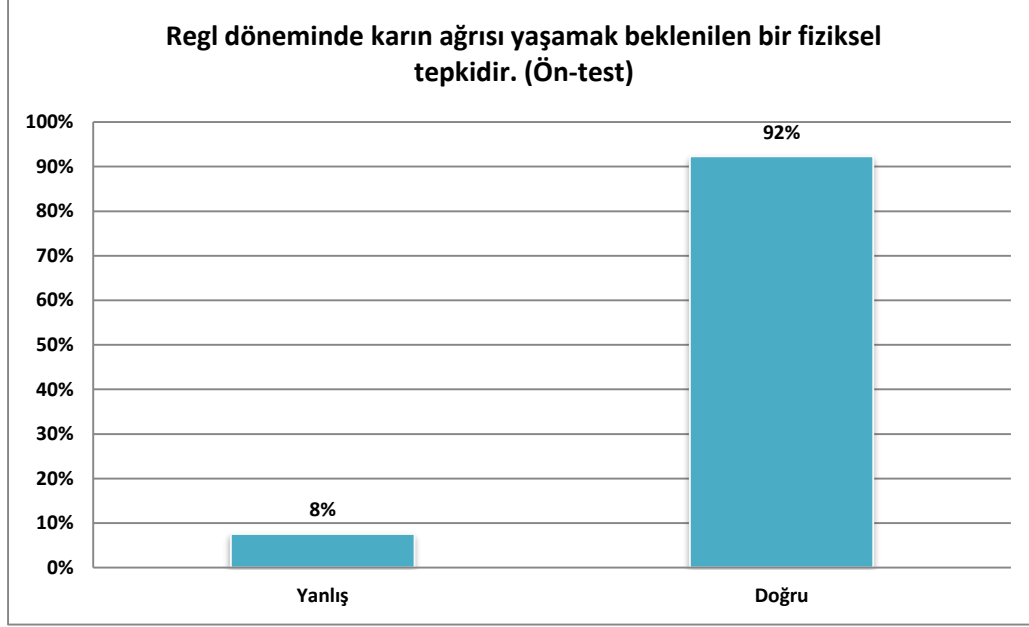
“Kadınların yaşları ilerledikleri zaman artık regl olmayacağı beklenen ve doğal bir fiziksel tepkidir.”

Eğitim öncesinde, öğrencilerin çoğunluğu menopoz döneminden haberdar iken, küçük bir kısmı (%18) kadınların yaşları ilerledikleri zaman (belli bir noktada) regl olmayacağı düşüncesinin yanlış olduğunu belirtmiştir.

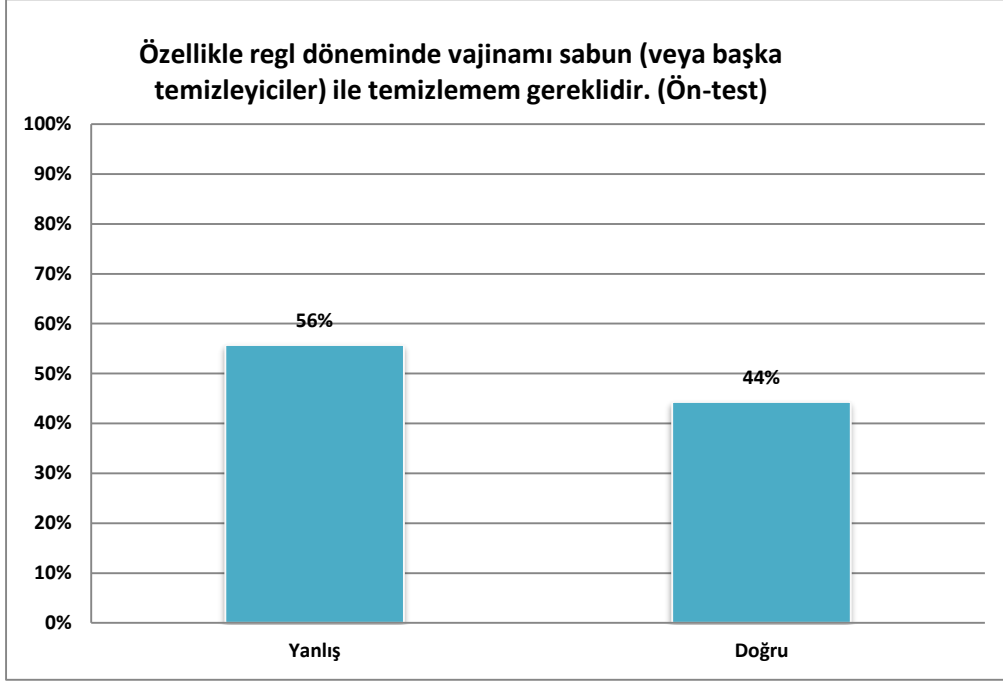
“Regl döneminde karın ağrısı yaşamak beklenen bir fiziksel tepkidir.”

Eğitim öncesinde, öğrencilerin büyük bir kısmı (%84.3) regl döneminde karın ağrısı yaşamamanın beklenen bir fiziksel tepki olduğunu düşünmektedir.

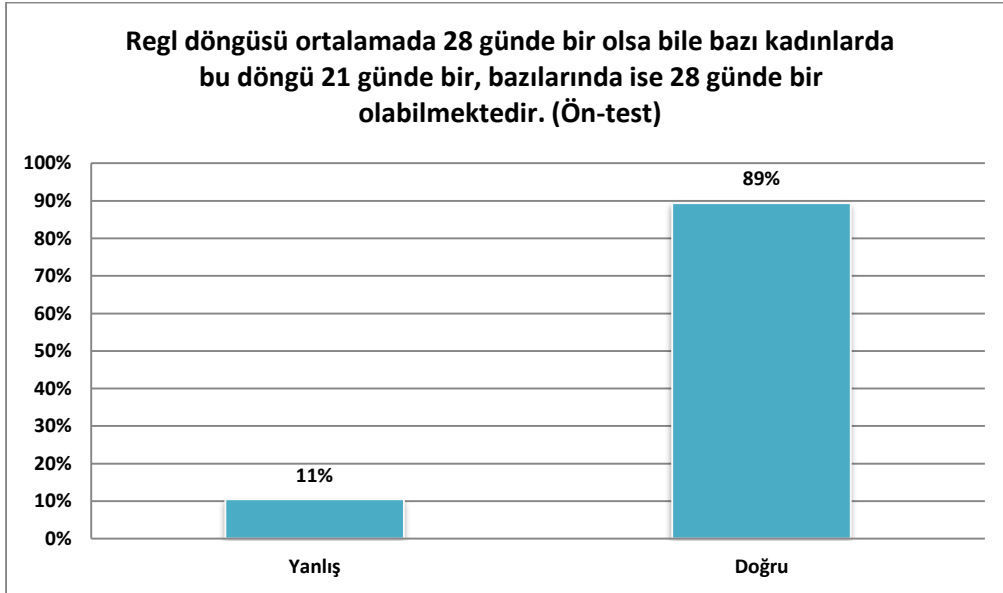
“Özellikle regl döneminde vajinamı sabun (veya başka temizleyiciler) ile temizlemem gereklidir.”

Ön-test soruları arasında öğrencileri ikiye bölen ifade, vajina temizliği ile ilgili olan yukarıdaki ifade oldu. Öğrencilerin %44,3’ü vajinalarını sabun (veya başka temizleyiciler ile) temizlemeleri gerektiğini düşünürken %55,7’si temizlememeleri gerektiğini düşünmektedir.

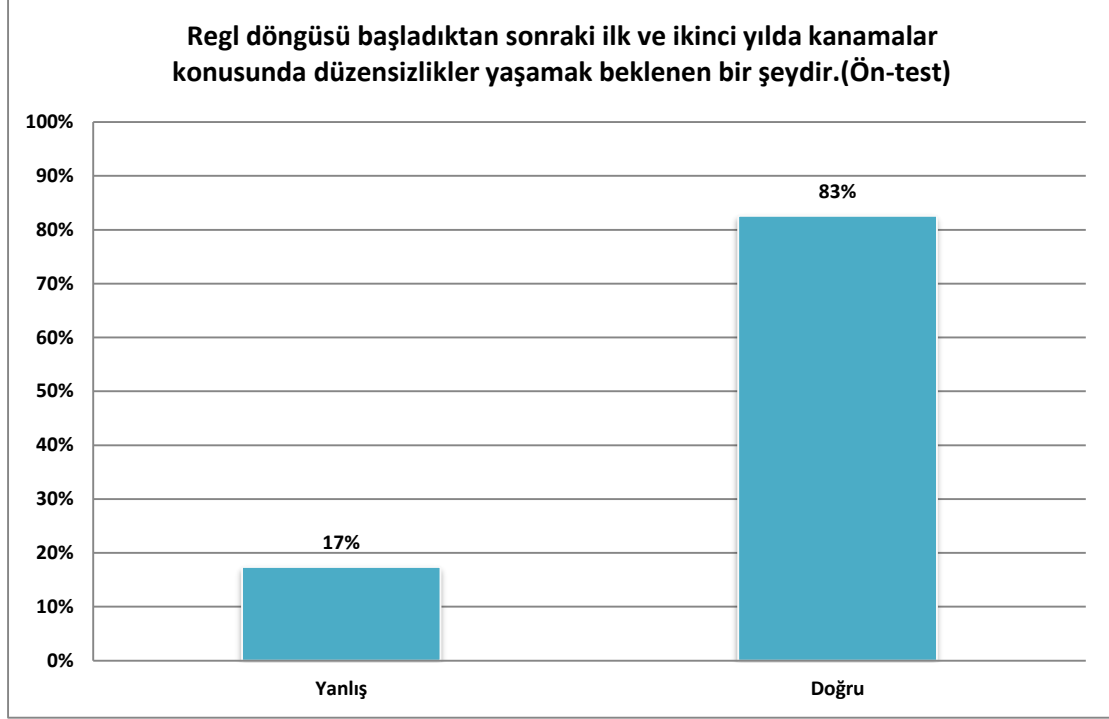
“Regl döngüsü ortalamada 28 günde bir olsa bile bazı kadınlarda bu döngü 21 günde bir, bazılarında ise 28 günde bir olabilmektedir.”

Öğrencilerin %89,4’ü yukarıdaki ifadeye katılarak regl döngüsünün kişiden kişiye farklılık gösterebileceğine katıldığını belirtmiştir.

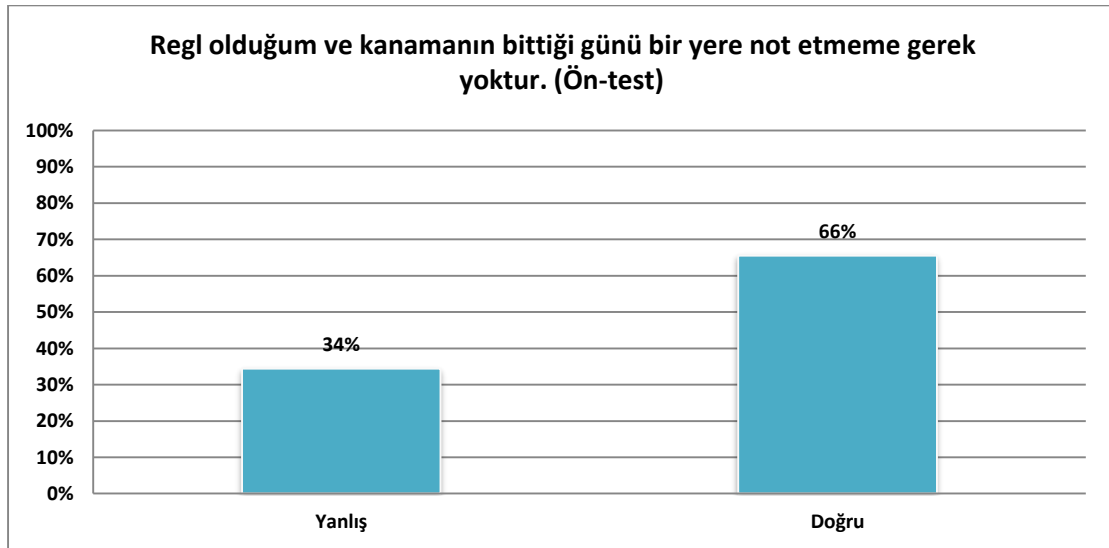
“Regl döngüsü başladıktan sonraki ilk ve ikinci yılda kanamalar konusunda düzensizlik yaşamak beklenen bir şeydir.”

Öğrencilerin yalnızca %17’si regl döngülerinin ilk başladığı yılda düzensizlik yaşamının beklenmeyen bir süreç olduğunu düşünüyordu.

“Regl olduğum ve kanamanın bittiği günü bir yere not etmeme gerek yoktur.”

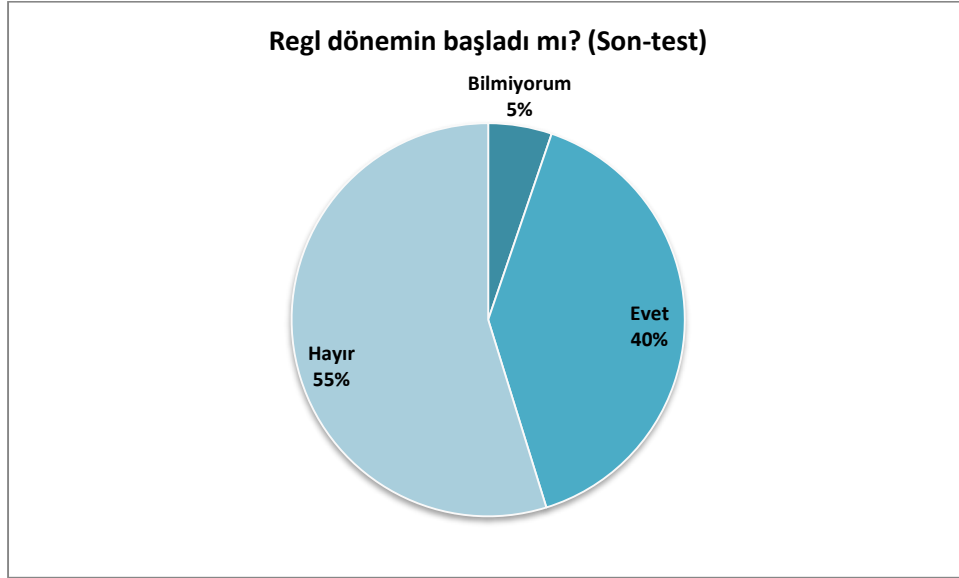
Öğrencilerin %66’sı yukarıdaki ifadenin doğru olduğunu düşündüğünü belirtmiştir.

Son-Test, Tanımlayıcı İstatistikler

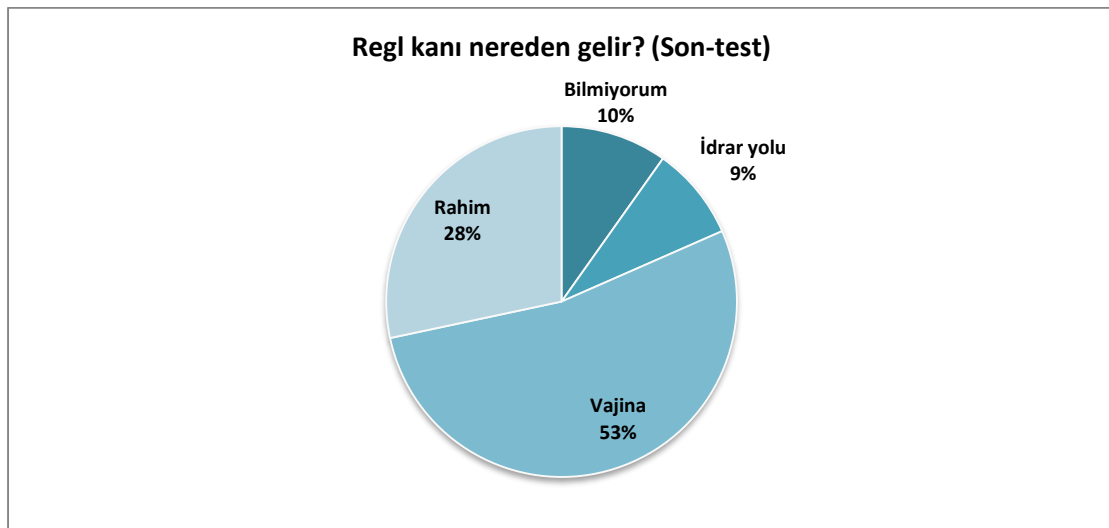
“Regl dönemin başladı mı?”

Regl dönemin başladı mı sorusuna ön-testte “bilmiyorum” diyen öğrenci oranı %13,6 iken, son-testte bu oran %5,3’e düşmüştür. Bu değişim, öğrencilerin eğitim sonrasında “Regl olmak ne demek?” sorusuna yanıt verme oranının arttığını ortaya koymaktadır.

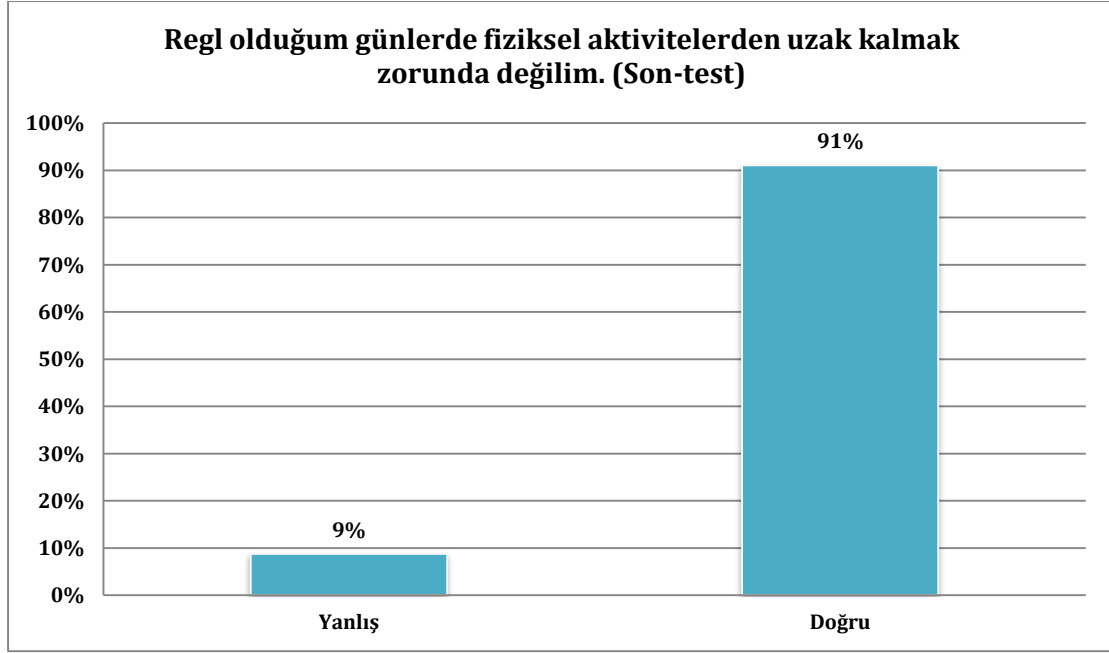
“Regl kanı nereden gelir?”

Regl kanının nereden geldiğine dair sorulan soruyu 2593 öğrenciden 29’u boş bırakmış ve 252’si “bilmiyorum” seçeneğini işaretlemiştir. Bu sayı, ön-testte 954 idi. Eğitim sonrasında öğrencilerin 221’i (%8,6) regl kanının idrar yolundan geldiğini düşünürken, 1365’i (%53,2) vajinadan ve 726’sı (%28) ise rahimden geldiğini düşündüğünü belirtmiştir.

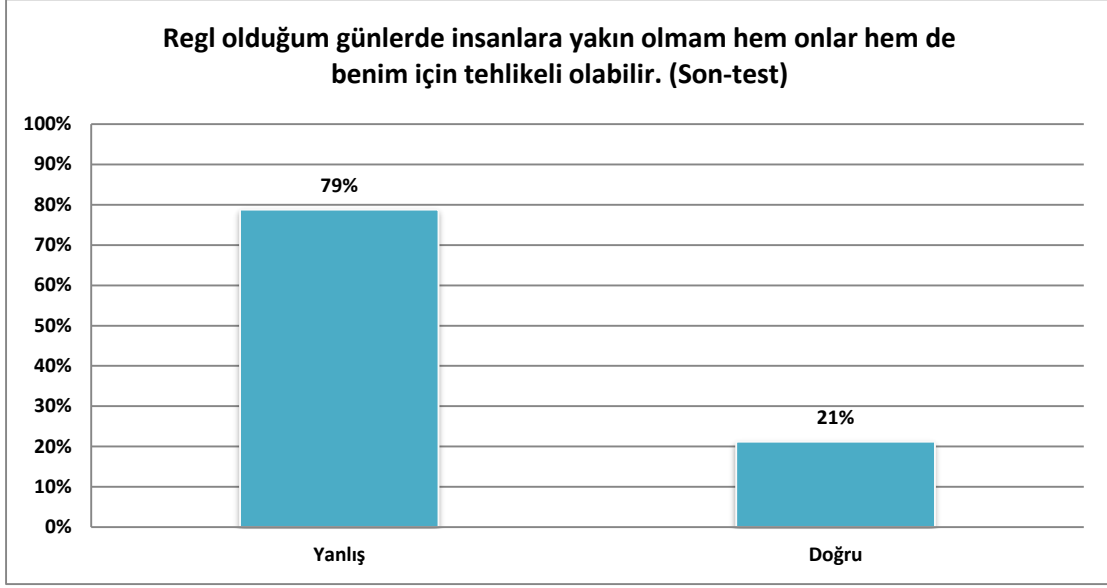
“Regl olduğum günlerde fiziksel aktivitelerden uzak kalmak zorunda değilim.”

Ön-testte bu soruyu yanıtızsız bırakan öğrenci sayısı 354 iken, son-testte bu sayı 132'ye düşmüştür. Buna ek olarak, ön-testte yukarıdaki ibarenin doğru olduğunu düşündüğünü belirten öğrenci sayısı 2002'den 2242'ye yükselmiştir.

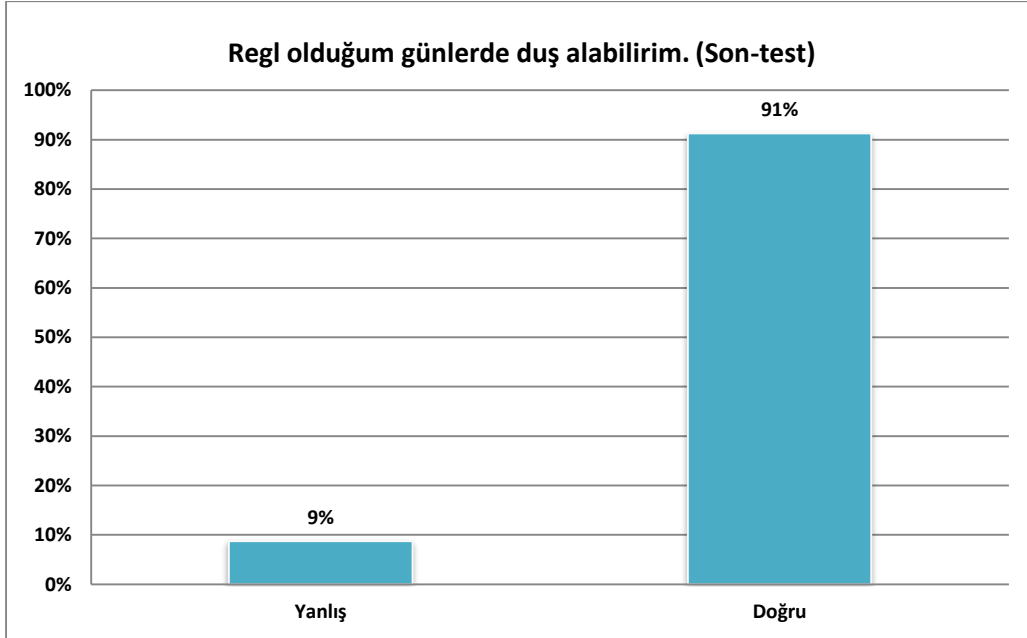
“Regl olduğum günlerde insanlara yakın olmam hem onlar hem de benim için tehlikeli olabilir.”

Ön-testte yukarıdaki ifadenin doğru olduğunu düşündüğünü söyleyen öğrenci sayısı 807 (%36) iken, bu sayı son-test uygulamasında 521'e (%21) düşmüştür.

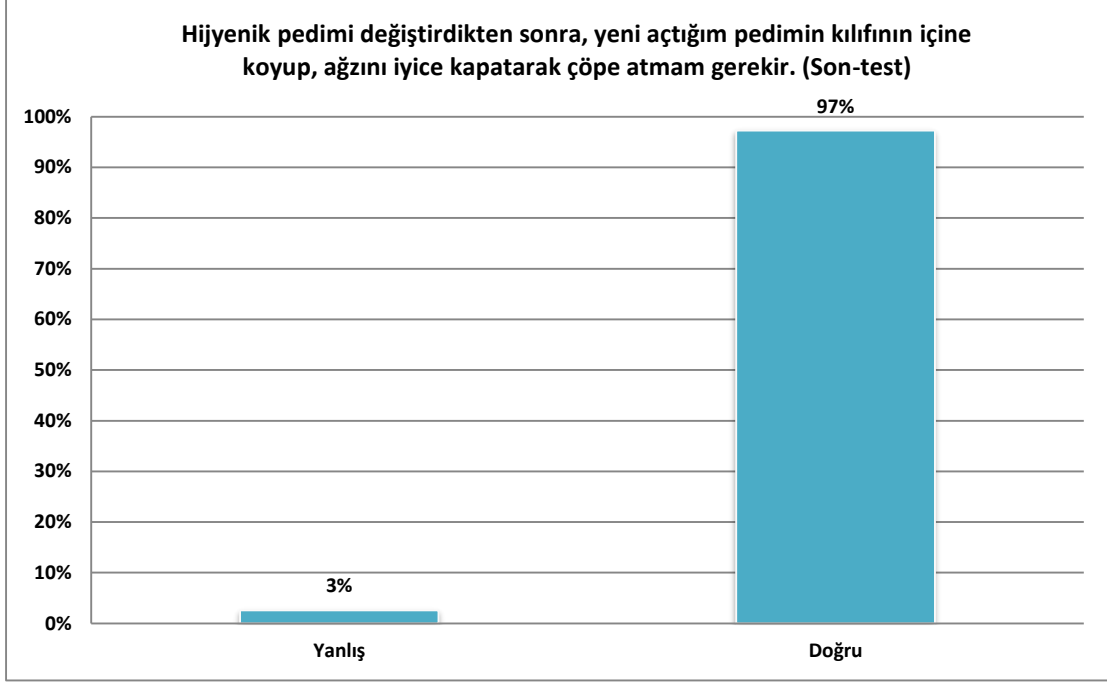
“Regl olduğum günlerde duş alabilirim.”

Diğer ifadelerde olduğu gibi, bu ifade için de olumlu bir değişim gözlemlendiği söylenebilir. Ön-testte regl olduğu dönemde duş alamayacağını düşünen öğrenci sayısı 450 iken (%20,1), bu sayı son-testte 215'e düşmüştür (%9).

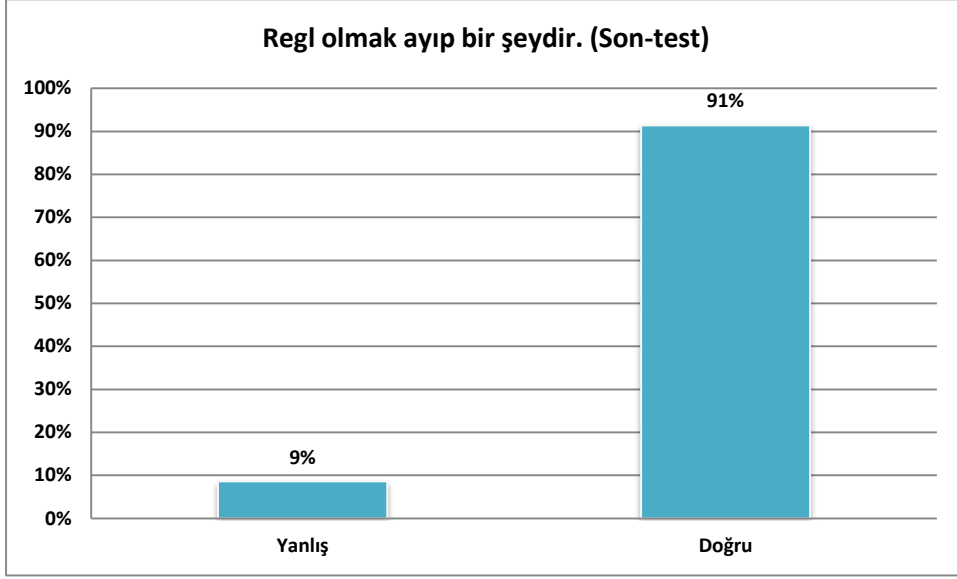
“Hijyenik pedimi değiştirdikten sonra, yeni açtığım pedimin kılıfının içine koyup, ağzını iyice kapatarak çöpe atmam gerekir.”

Bu ifadeye ön-testte verilen cevaplar, öğrencilerin halihazırda bu konuya dair bilgilerinin olduğunu göstermektedir. Buna rağmen, yukarıdaki ifadeye katılan öğrencilerin oranı yine de artmış ve toplamda %97,3'e ulaşmıştır.

“Regl olmak ayıp bir şeydir.”

Ön-testte regl olmanın ayıp bir şey olduğunu düşünen öğrenci yüzdesi ile son-testte bu düşünceye sahip olan öğrenci yüzdeleri arasında belirgin bir fark yoktur. Bu durumdan çıkarılacak sonuç, 40 dakikalık eğitimin yanlış bilinen doğruları düzeltmek ve adet görme ile kişisel hijyen konularında bilgi vermek için yeterli ve etkili olduğu, ancak regl olma kavramını tabu olduğu algısının değiştirilmesi için yetersiz kaldığıdır. İstatistiksel olarak belirgin bir fark gözlenmemiş olsa da, öğretmenlerin gözlemlerinden, bu algının kırılmasına yönelik önemli başlangıç adımları atıldığını söylemek mümkündür. Utanç ve tabu kültürünün kırılması için yapılabilecekler, sonuç başlığı altındaki önerilerde listelenmiştir.

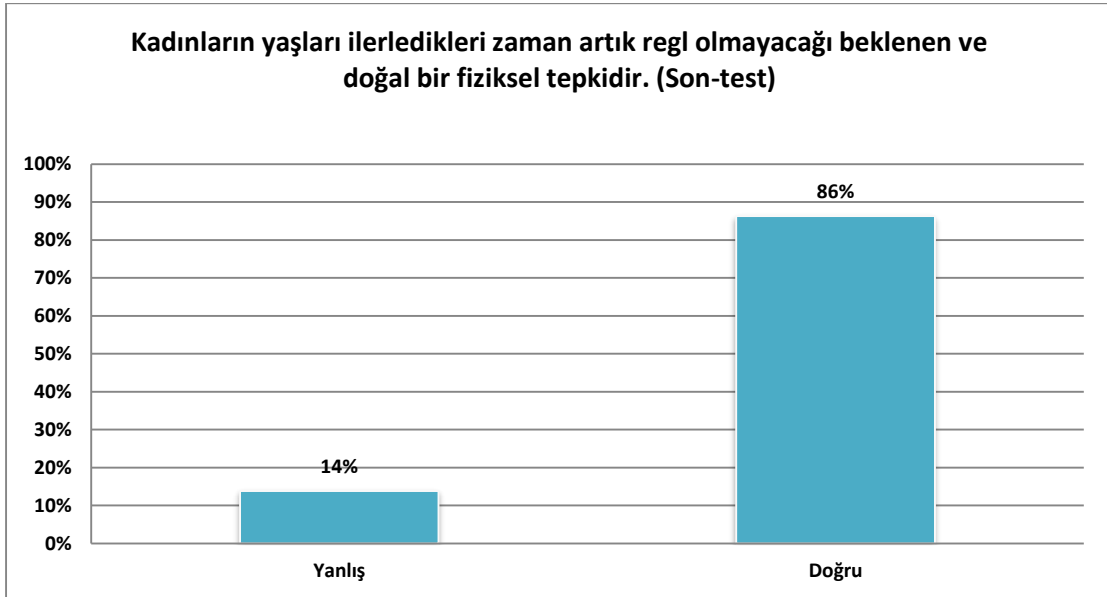

“Sağlıklı her kadın 28 günde bir regl olmalıdır.”

Bu soruya verilen cevaplarda ön-test ile son-test arasındaki yüzdelerde belirgin bir değişim olmamıştır.

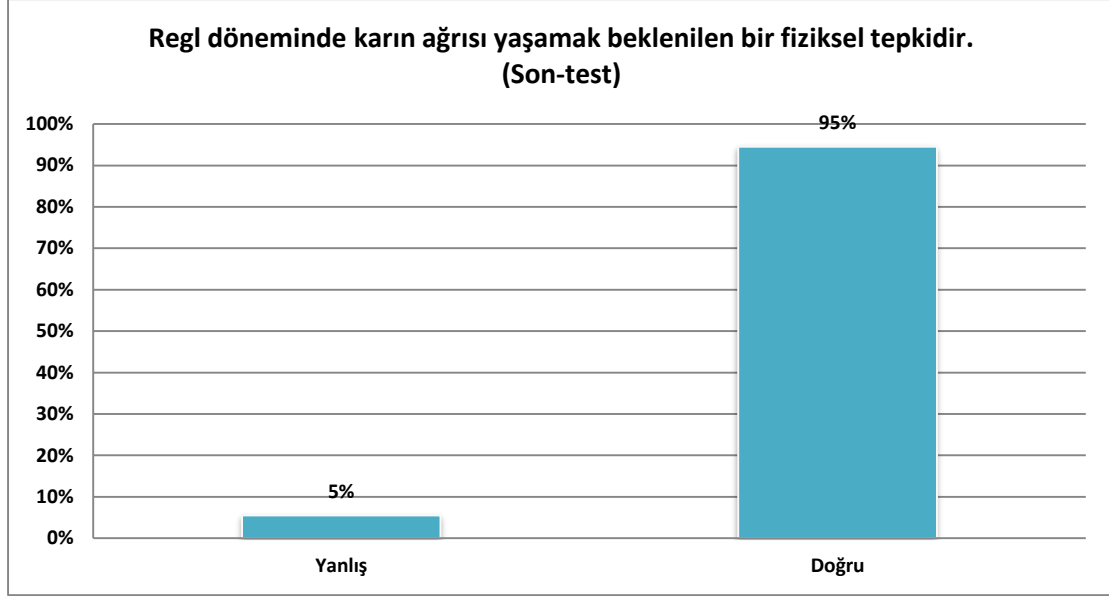
“Kadınların yaşları ilerledikleri zaman artık regl olmayacağı beklenen ve doğal bir fiziksel tepkidir.”

Eğitim, öğrencilerin menopoza konusunda bilgilerini açıkça artırmıştır. Yukarıdaki ifadeye ön-testte katılım oranı %82,4 iken, bu oran son-testte %86,3'e yükselmiştir.

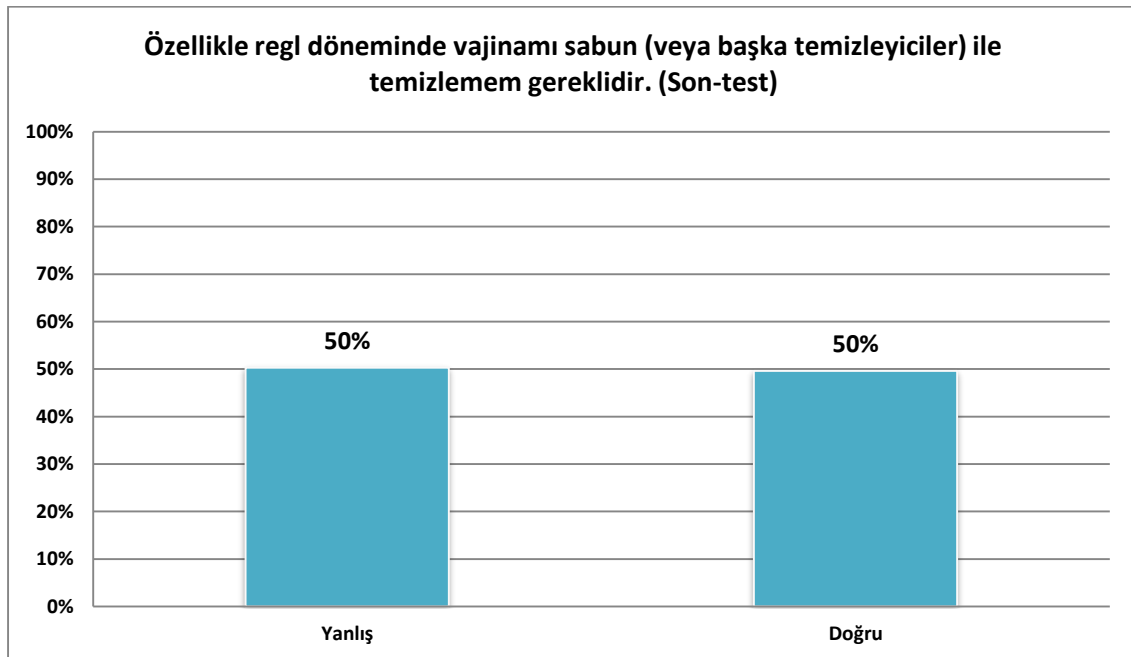
“Regl döneminde karın ağrısı yaşamak beklenen bir fiziksel tepkidir.”

Eğitim, öğrencileri bu konuda doğru bilgilendirebilmiş ve yukarıdaki ifadeye katılan öğrenci oranı ön-testte %92,3 iken, bu oran son-testte %95'e yükselmiştir.

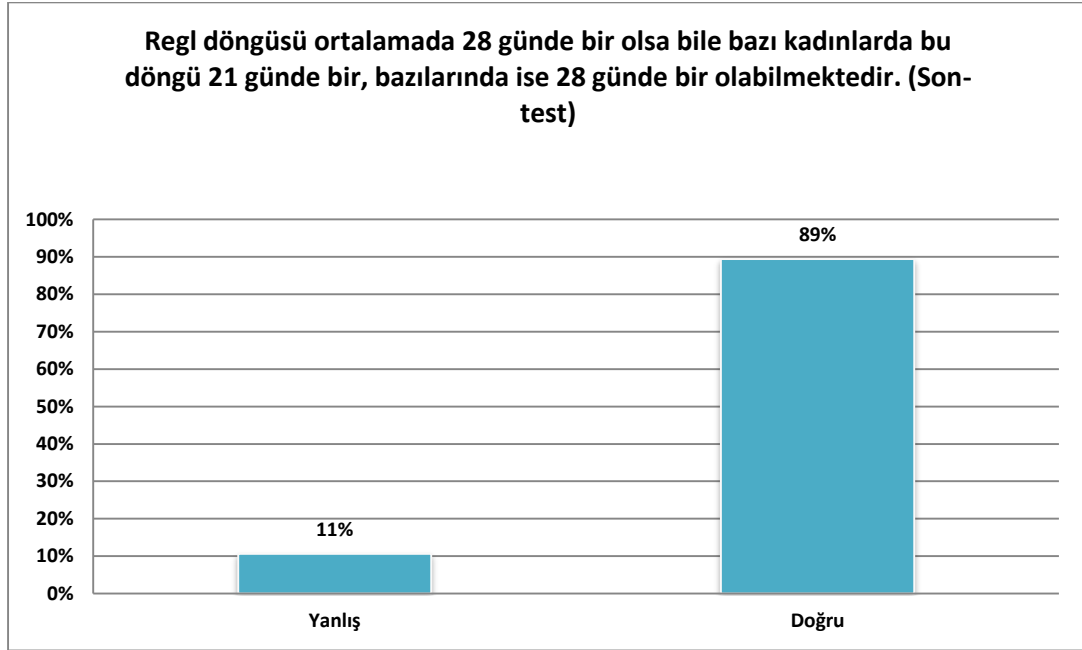
“Özellikle regl döneminde vajinamı sabun (veya başka temizleyiciler) ile temizlemem gereklidir.”

Yukarıdaki ifade ile ilgili öğrencilerin çelişkili düşüncelere sahip olduğu eğitim boyunca hissedilmiştir. Buna rağmen, ifadenin yanlış olduğunu düşünen öğrenci oranında bir artış gözlenmiştir. Bu oran ön-testte %46.2 iken, son-testte %50'ye yükselmiştir.

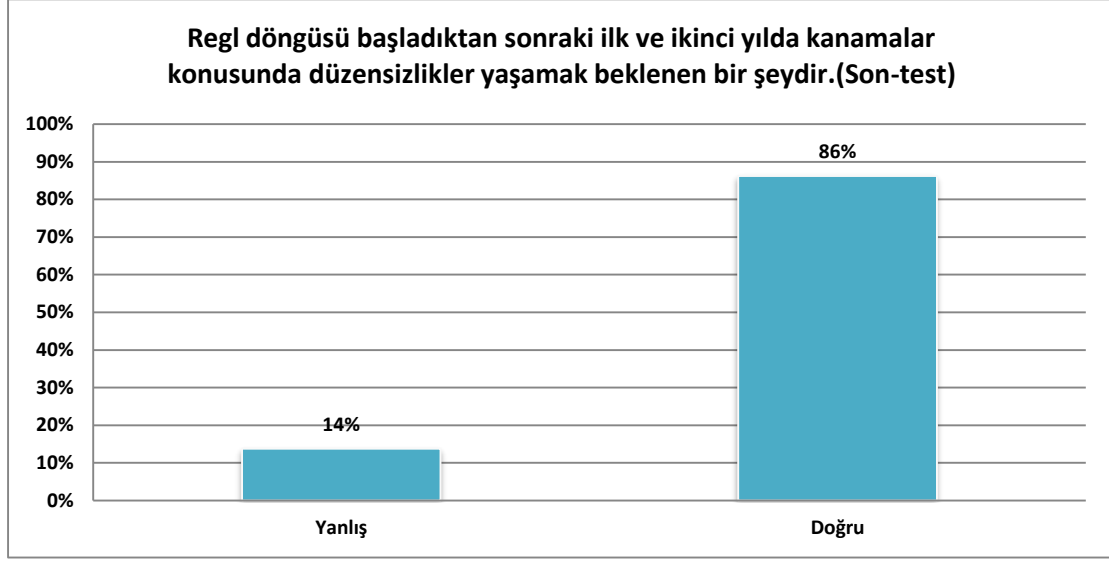
“Regl döngüsü ortalamada 28 günde bir olsa bile bazı kadınlarda bu döngü 21 günde bir, bazılarında ise 28 günde bir olabilmektedir.”

Bu soruya verilen cevaplarda ön-test ile son-test arasındaki yüzdelerde belirgin bir değişim olmamıştır.

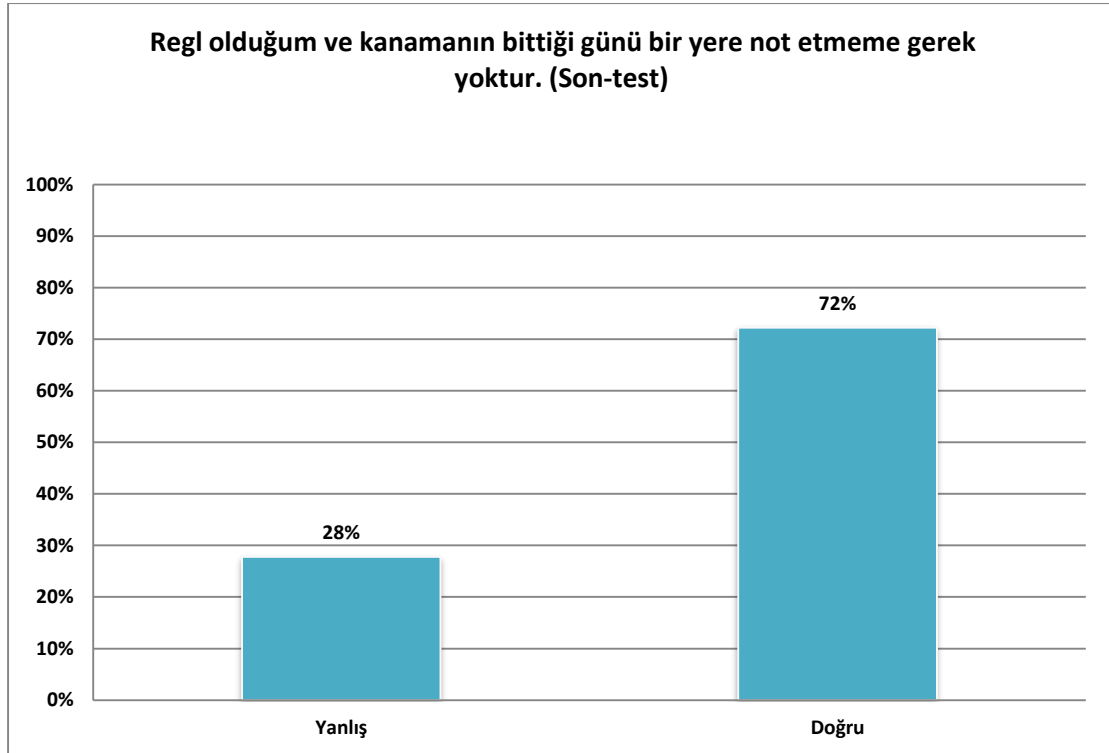
“Regl döngüsü başladıktan sonraki ilk ve ikinci yılda kanamalar konusunda düzensizlikler yaşamak beklenen bir şeydir.”

İlk yılda yaşanabilecek düzensizlikler konusunda öğrencilerin farkındalıkları yükselmiştir. Yukarıdaki ifadeye katılım oranı ön-testte %82,6 iken, son-testte bu oran %86,2'ye yükselmiştir.

“Regl olduğum ve kanamanın bittiği günü bir yere not etmeme gerek yoktur.”

Bu soruya verilen cevaplarda ön-test ile son-test arasındaki yüzdelerde olumlu bir değişim olmamıştır. Ne yazık ki eğitime rağmen öğrencilerin çoğunluğu regl takvimi tutmanın önemini ve gerekliliğini kavrayamamıştır.

Ön-Test ve Son-Test Genel Değişimin İstatistiksel Açıklaması

Ön-test ve son-test arasındaki farkın ne kadar anlamlı olduğunu anlayabilmek için Bağımlı (ilişkili) Gruplar T-testi analizi kullanıldı.

SPSS analizimizde çıkan ilk tablo bize tanımlayıcı istatistikleri vermektedir.

	Mean	N	Std. Deviation	Std. Error
Son-Test	7.89	2584	1.686	.033
Ön-Test	6.70	2584	2.469	.049

Öğrencilerin ön-testteki performanslarının ortalaması 6.70 iken³ bu ortalama, eğitim tamamlandıktan sonra yapılan testte 7.89'a yükselmiştir.

	Paired Differences		Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference		t	df	Sig. (2-tailed)
	Mean	Std. Deviation		Lower	Upper			
(Son-Test) - (Ön-Test)	1.189	2.673	.053	1.086	1.292	22.620	2583	.000

Ortalama farklarına baktığımız zaman bu farkın 1.1 olduğunu, t değerinin 22.6 olduğunu görüyoruz. Yani yukarıdaki tablo %95 güvenle, eğitimi alan kız öğrencilerin ön-test ve son-test performansları arasında istatistiksel olarak anlamlı (P<.000) bir farklılık olduğunu göstermektedir.

Bu sonuçlar, gerçekleştirdiğimiz 40 dakikalık eğitimin, kız öğrencilerin regl olmak ile ilgili bilgilerini artırmak konusunda etkili olduğunu istatistiksel olarak kanıtlamaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Sivas ilinde 8-11 Nisan, 25-26 Nisan, 1-3 Mayıs ve 20-24 Mayıs 2019 tarihlerinde gerçekleştirilmiş olan eğitimlerden ve ön-test, son-test verilerinin analizi sonucunda elde edilen bazı sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

1. Eğitimi alan kız çocukları regl olmanın ayıp bir şey olduğunu düşünüyordu ve çoğu bu konularda ilk kez bilgi alıyordu.
2. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu hayatlarında daha önce regl kelimesini duymamıştı ve ne olduğunu bilmiyordu.
3. Öğrencilerin %36'sı eğitimin başında regl oldukları günlerde insanlara yakın olmalarının/durmalarının hem kendileri hem de diğer insanlar için tehlikeli

³ Alınabilecek en yüksek puan ön-test ve son-test için de 12'dir.

olabileceğini düşünürken, bu oranın 40 dakikalık eğitim sonunda %21'e düştüğü gözlemlendi.

4. Ön-test ve son-testten toplamda alınabilecek en yüksek puan 12 iken, öğrencilerin ön-testteki performanslarının ortalaması 6.70 iken bu ortalama, eğitim tamamlandıktan sonra yapılan testte 7.89'a yükselmiştir.

Saha çalışmasındaki gözlemler ve ön-test ile son-test ölçümlerinin sonuçları doğrultusunda, Konuşmamız Gerek ekibinin önerileri şu şekilde sıralanabilir: Saha çalışması eğitimlerinin yalnızca kişisel hijyen eğitimi vermekle kalmayıp, aynı zamanda tabu algılarını da kırabilmesi için 40 dakikadan daha uzun süreli eğitimler verilmeli; öğrencilerin sorularını rahatça sorabilmesi için öğretmenler sunum salonlarında bulunmamalı; erkek öğrenciler ve öğretmenler için adet görme kavramına da mutlaka değinen ayrı bir eğitim tasarlanmalı ve verilmeli; okulların revirlerinde veya rehber öğretmenlerin ofislerinde kız öğrencilerin istedikleri zaman alabilecekleri pedler bulundurulmalı; sunumların yansıtıldığı projeksiyon sistemlerinin bulunmadığı, imkanları daha az olan okullara da, sunumlar adapte edilerek (kitapçık dağıtımı veya basılı pano sunumları vb.) ulaştırılmalı. Son olarak, istatistiksel olarak açıkça etkili ve başarılı olmuş bu pilot proje kırsal kesimde mutlaka yaygınlaştırılmalıdır.

"Okula Devam" Sivas saha projesi, kırsal kesimde kız çocuklarının adet görme konusunu bir tabu olarak kabul ettiğini, bu konudaki endişe verici bilgi eksikliğini, konuşamamanın yarattığı problemleri açıkça ortaya koymuştur. 40 dakikalık kısa süreli eğitimlerle dahi anlamlı bir değişiklik yaratılmış, gelişme kaydedilmiştir. Bu bakımdan, projenin kısa süreli hedeflerine ulaştığını söylemek mümkündür. Bu konudaki çalışmaların yaygınlaştırılması ve algıların değiştirilmesi için yukarıdaki öneriler doğrultusunda uzun süreli bir planlama yapılması gerekmektedir.

Ek 1. Ön-test ve Son-test

- Bu testler ile ulaşmak istediğimiz temel hedef, yaptığımız eğitim programının kız çocukların regl dönemi ve menstrual hijyen ile ilgili bilgilerini geliştirip geliştirmedini anlamak ve eğer geliştirdi ise bu gelişimin istatistiksel önemini saptamaktır. Bu ön-test ve son-test analizinden alacağımız sonuç ile projeyi önümüzdeki yıllarda da sürdürerek boylamsal (uzunlamasına) bir araştırma yapmayı hedefliyoruz.

Anket Numarası:

Anketi doldurduğun için teşekkür ederiz. İstedğin zaman, herhangi bir ceza almadan anketi doldurmaktan vazgeçebilirsin :)

Kaç yaşındasın? :

Regl dönemin başladı mı?

- evet
- hayır
- bilmiyorum

Regl kanı aşağıdaki organların hangisinden gelir?

- rahim
- vajina
- idrar yolu
- bilmiyorum

Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- regl olduğum günlerde fiziksel aktivitelerden uzak kalmak zorunda değilim
- regl olduğum günlerde insanlara yakın olmam hem onlar hem de benim için tehlikeli olabilir
- regl olduğum günlerde duş alabilirim
- hijyenik pedimi değiştirdikten sonra, yeni açtığım pedimin kılıfının içine koyup, ağzını iyice kapatarak çöpe atmam gerekir

Aşağıdaki cümleler için doğru olduğunu düşündükleriniz için 'doğru' kutucuğunu, yanlış olduğunu düşündükleriniz için ise 'yanlış' kutucuğunu işaretleyiniz.

a.Regl olmak ayıp bir şeydir.

Doğru

Yanlış

b.Sağlıklı her kadın 28 günde bir regl olmalıdır.

Doğru

Yanlış

c. Kadınların yaşları ilerledikleri zaman artık regl olmayacağı beklenen ve doğal bir fiziksel tepkidir.

Doğru

Yanlış

d. Regl döneminde karın ağrısı yaşamak beklenen bir fiziksel tepkidir.

Doğru

Yanlış

e. Özellikle regl döneminde vajinamı sabun (veya başka temizleyiciler) ile temizlemem gereklidir.

Doğru

Yanlış

f. Regl döngüsü ortalamada 28 günde bir olsa bile bazı kadınlarda bu döngü 21 günde bir, bazılarında ise 28 günde bir olabilmektedir.

Doğru

Yanlış

g. Regl döngüsü başladıktan sonraki ilk ve ikinci yılda kanamalar konusunda düzensizlikler yaşamak beklenen bir şeydir.

Doğru

Yanlış

h. Regl olduğum ve kanamanın bittiği günü bir yere not etmeme gerek yoktur.

Doğru

Yanlış

Merak ettiğin başka bir konu var mı? Varsa aşağıdaki kutucuğa yazabilirsin :)
